

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

35. De Statu Monachorum & Canonicorum Regularium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

ius dispensare: quia solemnitas votorum est tantum juris positivi. *Text. in c. unico. h. l. in 6.* ergo si Pontifex tollat solemnitatem, que est juris positivi consentiente maxime Religione, & remittente jus suum, quod habet in Religiosum, manet tantum votum simplex: in voto autem simplici, quin Pontifex dispensare possit, nemo facile dubitavit. Ad *tex. in d. c. cum ad Monasterium*, communis, & vera est responsio, quod loquitur in *sensu composito*, quod scilicet non possit dispensari in votis solemnibus cum Religioso, ut maneat Religiosus: quia per ealem dispensationem cessarent substantia Religiosis: non autem loquatur ibidem Pontifex in *sensu diviso*. Et quod status Religionis totaliter ab aliquo tolli non possit.

TITULUS XXXV. De Statu Monachorum & Canonicorum Regularium.

SUMMARIUM.

1. Religiosus non potest habere proprium pecuniarium, secus honoris, & jurisdictionis.
2. Prælati potest Religioso concedere aliquod pecunium.
3. Legatum factum Religioso, ut ad eum solum pertineat, an valeat?
4. Tacita etiam seu presumpta licentia excusat à vitio proprietatis.
5. Religiosus proprietarius quas penas incurrit?
6. Paupertas habet gradus.
7. Religiosus peccans contra castitatem contrahit duplicem multam.
8. Votum obedientia in quantum obliget.
9. De clausura & Monasterii Monialium quid statuerit Concil. Trid.
10. Abbatissa an possit dare licentiam intrandi Monasterii clausuram?
11. Infans & puella causæ educationis an & qualiter possint admitti ad Monasteria Monialium?
12. Excommunicatio ob ingressum in clausuram probabiliter non est reservata.
13. Mulieres ingredientiæ Monasteria virorum possunt probabiliter à Censura excusari.

ENGELIN DECRET. LIB. III.

Postquam in *precedentibus* Titulis de Votis in genere, & de ingredientibus in Religionem præmisimus, in presenti specificè ad obligationem *Votorum solemnium, scilicet paupertatis, castitatis, & obedientia* descendimus. Quia verò de hac materiâ prolixè scribunt Theologi, & Commentatores in diversas Ordinum regulas, ideò tantum pro summariâ aliquâ cognitione.

Notandum I. quòd ex voto *paupertatis* obligentur omnes Religiosi, ne quid proprium habeant. *c. 2. q. 6. h. t.* Intelligendum tamen hoc circa bona pecuniaria: dominium autem famæ & honoris; item jus eligendi, jurisdictionemque spirituales, & beneficii titulum (secus de redditibus beneficialibus) proprium Religiosus habere potest, ut ex S. Thoma, Navarro, & aliis notat Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 7. n. 2.* Ceterum verò *Proprium* hic non præcisè juridicè sumitur, quatenus scilicet dominium importat, cum Religiosus etiam maxime velit, tamen dominium de jure habere non possit, sed accipitur secundum terminos Regularis Instituti, & comprehenditur omne id, quod Religiosus contra voluntatem Prælati expressam, vel saltem rationabiliter præsumptam detinet, aut expendit. Laym. *d. l. n. 4.*

Dico: *contra voluntatem Prælati*: nam ex plurium DD. sententia potest Prælati Religioso aliquod pecunium in genere ad usus honestos concedere, dummodo non simul potestatem revocandi à se abdicet, & Religiosus paratus sit ad quamcunque Prælati avocationem id resignare, statutum autem Concilij Trid. *sess. 25. de Regul. c. 2.* tantum de concessione perpetua, & irrevocabili DD. exponunt Vid. *cc. apud Barb. in Collect. ad d. cap. 2. Trid. n. 3.*

Legatum quoque conditionatum in favorem alicujus Religiosi factum, ut res legata

Bbb bb ad

ad eum, & non ad Monasterium pertineat, explicandum est (juxta conditionem personæ, *l. plenum. §. equitij ff. de Usu & hab. & ne voluntas ultima pereat, l. in contrahenda. ff. de R. I. l. qui quadragesima. ff. Ad L. Fal.*) de solo usu ejus cum licentia Prælati; Prælato consentiente in usum Monachi (dissentiente enim corrumpit legatum) poterit tamen Monachus huic usui in favorem Monasterij renuntiare, Vid. Panormitan. *in cap. 2. h. t. n. 8. Molina tom. 1. disp. 140. n. 20. Sanch. lib. 7. mor. c. 17. n. 9.*

4 Præterea, ut Religiosus sine peccato aliquid detinere, vel in suos usus convertere possit, non semper expressa voluntas Prælati requiritur, sed etiam tacita & præsumpta sufficit, si res exiguæ quantitatis, & Religiosus rationabiliter præsumere possit, Prælatum, tametsi resciret, non fore invitum; quod plerumque ex eo cognoscitur, quando Prælatum multoties tantundem per expressam licentiam in usum Religioso concessit; semper tamen minus de voluntate Abbatis præsumere potest Religiosus degens in Monasterio, quam extra in studijs, aut Parochiâ, cum in Monasterijs bene disciplinatis nullus specialis præsertim pecuniarum usus Religiosis concedatur, nisi illis, qui administrationem habent.

5 Pœnæ verò Religiosi proprietarij tres statuuntur. I. Privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, si proprietas in magnâ quantitate fuerit. *c. Monachi. & c. cum ad Monasterium. h. t.* Licet autem ibidem jubeatur, ut etiam proprium inventum cum Religioso sepeliatur; ne tamen Monasterio, ad quod pertinebat, ex delicto personæ damnum inferatur, consent DD. sufficere aliquam partem illius proprij sic sepeliri. Barbof. *ad d. c. cum ad Monasterium num. 5.* Et cum ratio hujus constitutionis sit, quod talis proprietarius in peccato mortali decesserit, ut

notat Gloss. ibidem, idem antequam hoc gravissima pœna infligatur, considerandum erit, an non adint aliqua conjectura de defuncto, quæ hanc pœnam vitare, et excludant, ut quia ante mortem pœnam facultatem restituendi non habuit, quæ tacito consensu Prælati bonæ fidei præsumitur, aliæ rationabili causâ retinenda batur &c.

II. Privatio vocis activæ & passivæ a capitulo per biennium, id est, ut ad capitulares talis proprietarius vocari non possit, nec eligere, nec eligi possit. *Trid. sess. 23. de Regularibus. cap. 2.*

III. Expulsio è Monasterio. *cap. cum ad Monasterium.* cuius tamen loci potestus pro arbitrio suo potius aliam pœnam infligere debet, quia magis curam ad evitanda scandala Religiosi in congregatione continentur, quam expellantur. *fin. de Regularibus.* juxta ea, quæ in *Tit. XXXI.* dicta sunt, & universim jure Canon. præsertim antiquiori & consuetudine plerumque esse arbitratum dicit Vallensis *ad Tit. de Penit. §. 4.* Deinde ista pœna tantum procedit, si Religiosus peccet contra pauperem, per citam rerum detentionem, non vero per citam alienationem, de qua constituta ista pœnæ non loquuntur, ideo ad extendendam non sunt. *cap. editio. de Reg. jur. in 6. & l. penult. ff. de Penit.* Quæ hæcenus dicta sunt, de singularibus Religiosis intelligi debent: nam Monasteria in communi rectè bona possidere possunt, imò omnes etiam Ordines mendicantes, forte ex primâ suâ institutione erant, etiam in communi incapaces, hoc fundationes, & bona immobilia accipere possunt; exceptis Capucinis, & Minoribus S. Francisci, qui de celebrari dicuntur. *Trid. sess. 23. de Reg. cap. 2.*

Habet enim paupertas suos gradus, & una major est altera, ita ut quilibet notabilis relictio administrationis rerum suarum paupertas suo modo dici possit, quemadmodum Apostolus ad Gal. 4. pupillum comparavit seruo nihil habenti & omnis proprietatis de jure incapaci §. 1. *Inst. de legal. servorum*. ex eo, quod esset quidem dominus omnium; sed sub Tutoribus nec honorum suorum haberet administrationem. Unde & in Societate emittentes simplicia vota suo modo paupertatem habent, & Religiosi dicuntur, licet adhuc dominium radicale etiam in particulari retineant, sed illud vincularum & dependens à Superiore. Ceterum qualiter Religiosi habeant ius testandi, vel succedendi in hereditatibus, vel cui acquirant, jam supra in Tit. XXVI. de Testam. & XXVII. de Success. ab intest. item in Tit. XXXI. de Regularibus dictum est.

Notandum II. quod ex voto *Castitatis* tenetur Religiosus abstinere ab omni delectatione venera tam extra, quam intra Conjugium, ita ut Religiosus peccans contra castitatem præter violationem præcepti Decalogi, etiam per transgressionem voti sacri legum, adeoque duplicem malitiam committat. Circa quod peccatum plura apud Theologos legenda erunt.

Notandum III. Quod obedientia voveatur Prælati juxta cujuscunque Ordinis Regulas ac Constitutiones, ita ut Prælati præceptum non obliget sub culpa, nisi in illis, quæ aut directe aut indirecte ad observationem Regule pertinent. Unde non obligabit, si jubeat acceptare Episcopatum, vel Abbatiam in alio Monasterio, assumere strictiorem Regulam, quam quis professus est &c. In his vero quæ vel explicitè, vel virtualiter in Regula continentur, & ordinantur ad vitæ correctionem, Monasterij, ejusque disciplinæ conservationem, potest Prælati

imperare sub culpa, eique non obedientes sacrilegium committunt: non tamen censentur semper sub culpa jubere, nisi ex verbis vel circumstantijs id appareat, maxime si sint talia, in quibus nec ipsa Regula, nec intentio fundatoris obligat sub mortali, sed tantum ad pœnam sustinendam, si quis transgressus fuerit. Imò nec semper justum & validum est, ut in materia leviori Prælati conscientias subditorum sub gravi culpa onerent. De hac obligatione statutorum in conscientia, & an Religiosi teneantur acceptare reformationem sui Ordinis, superius in Lib. I. in Tit. I. §. 2. n. 23. & §. 3. n. 36. dictum est. Vid. etiam Layman. in *Theol. Moral. lib. 4. tract. 5. cap. 9.*

Notandum IV. recte constitutum esse in cap. un. b. t. in 6. & in Trid. sess. 25. de Regular. c. 5. ut Episcopi in Monasterijs Monialium etiam exemptis, ut Sedis Apostolicæ delegati, in subditis verò ut Ordinarij clausuram rigorosam procurent, & ad eam acceptandam Moniales per censuras, & invocationem brachij secularis compellant; item ut Monasteria Monialium extra urbem vel oppida existentia, si fieri possit, intra urbes reducant, licet fortassis ante hæc clausura observata non fuerit, vel Monasterium extra urbem fundatum sit. Uterius quoque statuit Trid. d. loco, ut nulli Moniali post professionem liceat exire ex Monasterio etiam ad breve tempus quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causâ ab Episcopo approbata, in dicitis quibuscunque, & privilegijs non obstantibus, Ingredi autem Monasteria monialium nemini liceat cujuscunque generis, aut conditionis, sexûs, vel ætatis fuerit sine Episcopi, vel Superioris licentiâ in scriptis obtentâ excommunicationis pœnâ ipso facto incurrendâ; licentiâ autem Episcopus, vel Superior dare debeat tantum in casibus necessarijs. Nominè autem Superioris etiam Abbatem, vel

alium Prælatum venire, ejus Monasterio Monasterium Monialium annexum est, docet Tambur. *de Jure Abbatissarum. disp. 23. quest. 1.* Porro circa hanc Trid. constitutionem ulterius.

Notandum V. Licet Abbatissa per se non possit alicui dare licentiam etiam ex justa causa intrandi clausuram (excepta magna necessitate, quæ legem non habet, puta incendiij, ruinae subitaneæ infirmitatis &c.) posse tamen Episcopum dare potestatem ipsi Abbatissæ, vel Confessario, ut in casibus frequentibus licentiam concedant, maxime si ipse Episcopus propter distantiam commodè adiri nequeat, tradit Barb. *ad. d. c. 5. Trid. n. 6.* Causæ autem necessitatis, & frequentes occurrentes sunt, si Monialis vel ex Regula, vel ex devotione confiteri desideret, & propter infirmitatem aut surditatem commodè ad fenestellam audiri nequeat: si Medicus, aut Chyrurgus ad ægrotantem vocetur: si structura aliqua in Monasterio conficienda sit, ob quam frequenter oportet introire operarios, ubi tamen semper talis provisio debet fieri, ut omnia extra suspicionem sint. Ipse quoque Superior, quod causâ visitationis, aut electionis Abbatissæ cum decenti comitatu Ecclesiasticorum possit ingredi clausuram Monialium, habetur in Bulla Gregorij XIII. quæ incipit: *Ubi gratia. &c.*

Notandum VI. Licet ex allegato Trid. loco prohibeatur omnibus generaliter ingressus in Monasteria Monialium, nihilominus infantes discretionem carentes, sive septennio minores nonnunquam admitti posse, communiter receptum est, factis autem dicendum de fatuis, seu adultis rationis usu carentibus: quia ex mente Trid. non tantum illi, qui peccare, sed omnes, qui ad peccandum movere possent, à clausura excluduntur.

Præterea cum Trid. etiam servis differentiam non habendam esse statuat, ibidem foemina absque licentiâ, & justâ causâ mitti debent, prout in specie Episcopi non posse dare licentiam ut videtur honesta in habitu seculari inter Monachos commoretur, licet perpetuò ibi commorari vellet, Tambur. tradit *de Jure Abbatissarum disp. 24. quest. 14. n. 3.* Interim rursus causâ educationis ab anno 7. usque ad Monasterijs Monialium commorari, dummodo consensus Superioris & Abbatissæ Monialium accedat, & in loco separato à dormitorio Monialium, ac ubi labor manuum Moniales vacare solent, habere nec ancillas aut famulas secum introcipere docet & à sacra Congregatione decretum refert Quaranta in *Summi Bullarum Monasteria Monialium. s. par. 1. Barb. d. l. num. 39.* non enim videtur esse periculum divulgandi mores licet & mundanos inter Moniales excommunicatio, si tales periculum, quam si viduæ recipiantur. Post tempus autem 25. annum remanens in Monasterio nullam propterea censuram incurrit, sed Episcopus determinabit tempus intra quod egredi, vel habitum mutare debeat.

Notandum VII. Quod excommunicatio, quæ incurritur per ingressum in Monasterium Monialium, juxta communem sententiam non sit reservata S. Pontifici, à quolibet Confessario absolvi possit, ubi lex absolutionem non reservat ipsi Pontifici, vel Episcopo, censetur etiam inferioribus permissis. *cap. 29. vers. in secundo casu. de Sen. & re. nunciat.*

Non obstat dicta Bulla Greg. XIII. quæ videtur talis excommunicatio reservata: nam ibidem Pontifex reservat

omnia privilegia, & indulgentia, ex quibus nonnullis Ducibus, & Comitibus, ac similibus personis licebat Monasteria ingredi, & proterea in eos tantum sententiam excommunicationis reservatam tulit, qui illa antiqua privilegia pertinaciter defendere, & vigore horum Monasteria Monialium ingredi præsumunt, unde qui sine tali prætextu privilegiorum antiquorum Monasterium ingrederetur, eum non incursum excommunicationem reservatam Papæ, communiter interpretantur DD. apud Barbofam. d. l. n. 74.

Notandum VIII. Quod constitutio Concilii Trid. de Monialibus non fit extendenda ad Monasteria virorum, circa quæ probabatur dici potest, non esse generaliter censuram inflictam: in Monasterijs virorum enim non reperitur aliqua inflicto, vel mulieribus ingredientibus, vel Religiosis mulieres introducentibus, neque præsertim in penalibus feminino vocabulo mares intelliguntur. *l. si ita sit scriptum. 45. ff. de Legat. 2. aut censura sine textu expresso statuta est.* Quamvis interim ob circumstantiam prævi finis, scandali, occasionis peccati, aut transgressionis alicujus certæ Regule graviter inhibentis mulierum introductionem possit per eam aliquando grave peccatum committi. Et generalis prohibitio nulla tamen addita censura est *in cap. lumen. c. 18. quest. 2.* Solet quidem in contrarium allegari Bulla Pij V. quæ incipit *Regularium.* & d. Bulla Gregorij XIII. *Ubi prævia.* Ubi in mulieres etiam intrantes Monasteria virorum fertur excommunicatio reservata. Nihilominus sentiunt DD. quod prætextu responsionem sub *priore not.* datam dictæ Bullæ tantum loquantur de mulieribus magnæ dignitatis, quæ prætextu privilegiorum præsumunt quasi violenter Monasteria virorum intrare, eorumque pacem turbare. *Suar. tom. 5. de Censuris. disp. 22.*

sect. 6. nu. 12. Laym. *in Theol. moral. lib. 3. tract. 5. cap. 12. n. 4.* Refert autem Navar. *de Regularibus comment. 4. n. 62.* Pium V. declarasse suam Bullam universim de mulieribus ingredientibus Monasteria virorum procedere. Sed respondet Layman. *d. num. 4. vers. sed & si demus.* illam declarationem nec authenticè promulgatam, neque saltem in Germania secundum eum rigorem receptam fuisse.

TITULUS XXXVI.

De Religiosis Domibus, ut Episcopo sint subjectæ.

SUMMARIUM.

1. Religiosa loca que dicantur.
2. Monasterium sine Episcopi consensu edificatum an possit destrui.
3. Monasteria edificandi licentia à quo petenda.
4. In Monasteriorum edificatione qua observare debeat Episcopus.
5. Quid circa Monasteria Monialium.
6. Monasteria dupla scilicet virorum & mulierum simul prohibita.
7. Religions novæ approbatio pertinet ad S. Pontificem.
8. Episcopus habet fundatam jurisdictionem super omnia loca Religiosa sue diocesis.
9. Episcopi jurisdictio in loca Religiosa quatenus se extendat.
10. Administratores piorum locorum tenentur singulis annis rationes reddere Episcopo, & aliis circa eosdem.
11. Fundationes Religiosorum locorum à quo & qualiter committantur.

P *Renotandum*, quod sicut ad erectionem Ecclesiæ consentus Episcopi requiritur, ita etiam ad fundationem domus vel loci Religiosi. Et dicuntur loca Religiosa non tantum Ecclesiæ vel Monasteria, sed etiam Hospitalia, Xenodochia, Leprosaria, aliaque similia ad pium usum cum au-

